

PARASZTHÁZ, KÁDÁR-KOCKA, PANEL VAGY LAKÓPARK HOL LAKIK A MAGYAR?

SZÖVEG: KISS DÁNIEL

Településeink lakásállománya jelentős változáson ment keresztül a háború utáni újjáépítési időszakban, nagyrészt a szocialista lakásépítési programok eredményeként, illetve a 2000 után beindult építkezések hatására. Térképünk a lakások és lakott üdülők építési év szerinti megoszlását ábrázolja, annak alapján, hogy adott településnek melyik a lakásépítések legmagasabb arányt képviselő időszaka

Azt gondolhatnánk, hogy városaink középkori vagy dualizmus korabeli hangulata a régi magyar falu képével együtt a múlt homályába veszett, és helyüket a szocializmusban, illetve a rendszerváltás után épült lakások foglalták el. Ám ez csak részben tükrözi a valóságot.

Városaink és falvaink csaknem felét még mindig az 1946 előtti házak-lakások uralják. Ez persze nem azt jelenti, hogy min-

den második hazai településen kizárólag II. világháború előtti lakóépületekkel találkozhatunk, ám a 70 évnél idősebb lakások arculati szempontból napjainkban is meghatározóak.

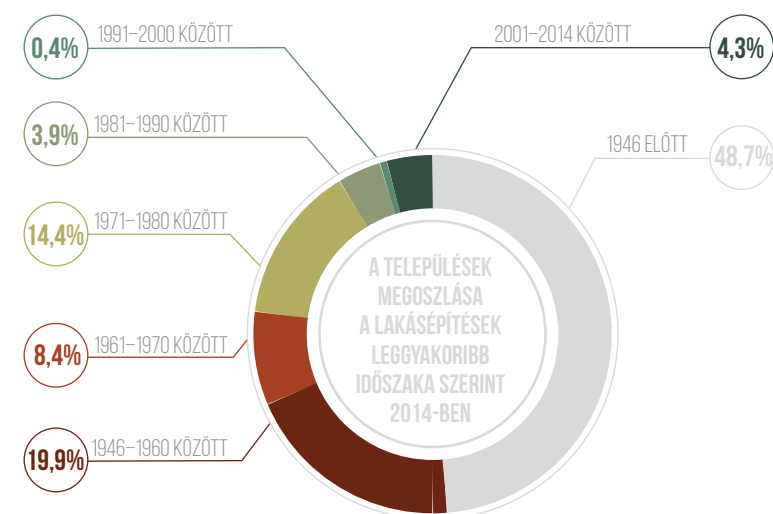
Ilyen lakás-korösszetételű települések alkotják a Dunántúl középnyugati és déli, valamint az Alföld déli területeit, továbbá Borsod-Abaúj-Zemplén megye

északi részét és a Közép-Tisza-vidéket is (szürke színnel ábrázolva a térképen). A jellemzően kis lélekszámú, aprófalvas térségek mellett megyei jogú városok is említhetők, például emlékekben második leggazdagabb városunk, Sopron (a lakások 24%-a épült 1946 előtt), illetve Hódmezővásárhely (27,4%). A háborút megelőző építészeti örökség azonban Budapest műemléki környezetű V., VI. és VII. kerületeiben a legmeghatározóbb, ahol az 1946 előtti lakások aránya 90% körüli.

Az 1946–1960 közötti újjáépítési időszak településeink egyötödének épületeinél eredményezett máig tartó többséget (sötétbarna szín). Az ekkor zajló lakásépítések főként a nehéziparosítás, illetve a szénhidrogén- és szénbányászat kiemelt helyszíneire kötődtek. Jól látható ez Heves, Nógrád és Zala megye egyes térségeiben, de ide sorolható tradicionális bányászvárosaink közül például Komló (36,9%), Oroszlány (29,3%) vagy Várpalota (28,3%) is.

Az 1961-től az 1970-es évek közepéig tartó első lakásépítési programnak 1 millió új lakás volt a célja. Az állam által kiosztott összkomfortos, egy- vagy többemeletes (gyakran „Kádár-kockaként” emlegetett) családi házak lényegesen vonzóbb életfeltételeket kínáltak, mint az idősebb korú, elavult technológiával épült és megrongálódott lakások. Az 1961–1970 közötti évtized építkezései a mai napig településeink kb. 8%-án meghatározóak (barna szín), különösen Győr-Moson-Sopron és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye egyes térségeiben.

Az 1960-as évek közepén in-

duló panelprogram során jöttek létre megyeszékhelyeink lakótelepei, például Székesfehérvárott (33,8%), Miskolcon (31,8%), Tatabányán (31,5%) vagy Szolnokon (30,3%). A statisztikai kategóriaként rendelkezésre álló 1971–1980 közötti időszak (sárgászöld szín) a Tiszántúl városainak, falvainak jelentős részén, valamint a főváros több külső kerületében is nyomot hagyott, például Újpalotán (42,4%), Óbudán (36,1%), Kőbányán (31,9%) és Csepelen (30,2%).

Az 1970-es évek közepétől a rendszerváltásig tartó második lakásépítési program keretében újabb 700 ezer lakás épült ország-szerte, ám az 1981–1990 közötti évtized (világoszöld szín) országosan kevésbé feltűnő: relatív többsége településeink 4%-ára jellemző. A nagyobb városok közül például Hajdúböszörmény (21,8%) és Budaörs (21,3%) tartozik ide, míg Budapesten a IV. (31,9%) és a XVII. kerület (28,9%).

A rendszerváltást követő évtized lakásépítési szempontból

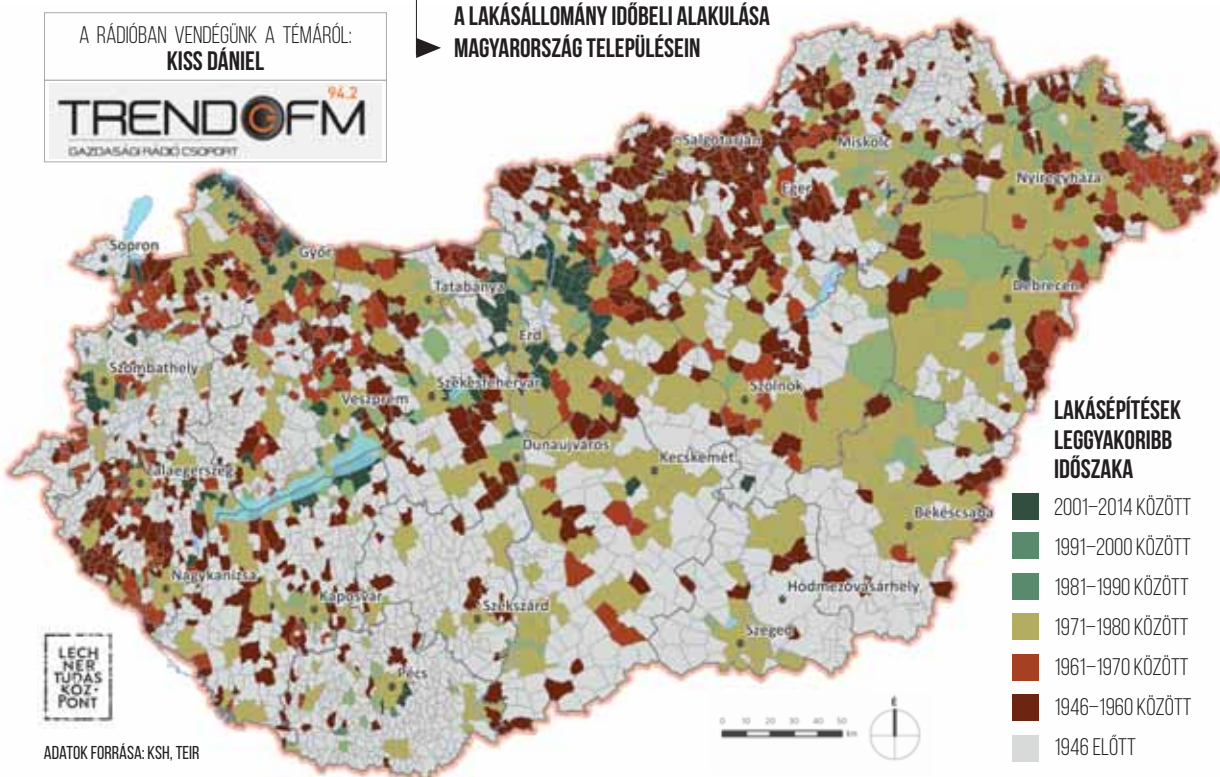
nem tűnik meghatározónak, településeink alig 0,4%-a tartozik ebbe a kategóriába (zöld szín), amelyek elszórtan helyezkednek el az országban.

Az ezredforduló után újra felendült a lakásépítési kedv. Látványos mintázatot rajzolnak ki azok a települések, ahol a leggyakoribb építési időszak 2001–2014 közé esett (sötétzöld szín). Ez jellemző többek között a budapesti, a debreceni vagy a szombathelyi agglomerációra, de a balatoni térség egyes településeire is. Hasonlóan fiatal arculatú vidékként jelennek meg Szabolcs-Szatmár-Bereg megye azon települései, amelyek újjáépítése a felső-tiszai árvíz pusztítása miatt vált szükségessé a 2000-es évek elején.

A KSH és az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR) adatain alapuló térkép interaktív változata a <http://gis.lechnerkozpont.hu/foldgomb> webcímen érhető el, a hazai települések lakásállományának részletesebb bemutatásával.

A LAKÁSÁLLOMÁNY IDŐBELI ALAKULÁSA
MAGYARORSZÁG TELEPÜLÉSEIN

A RÁDIÓBAN VENDEGÜNK A TÉMÁRÓL:
KISS DÁNIEL

TREND OF M 94.2
GAZDASÁGI RÁDIÓ CSOPORT

ADATOK FORRÁSA: KSH, TEIR

A RÉSZLETES INTERAKTÍV TÉRKÉPET ITT ÉRTHETI EL:
[HTTP://GIS.LECHNERKOZPONT.HU/FOLDGOMB/](http://gis.lechnerkozpont.hu/foldgomb/)